

ІСТОРІЯ

УДК 94 (477) (092)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/50-1>**Тарас БАТЮК,***orcid.org/0000-0003-4159-5226*

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри історії України

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

(Дрогобич, Львівська область, Україна) *tbatyuk@gmail.com*

МИРОН КОРДУБА – СПІВРОБІТНИК «КРАКІВСЬКИХ ВІСТЕЙ»

Стаття присвячена висвітленню особливостей журналістичної діяльності М. Кордуби в роки Другої світової війни. Мета статті – з'ясувати проблемно-тематичні пріоритети публіцистики вченого, опублікованої на шпальтах «Краківських вістей». Методологія дослідження спирається на традиційне для історіографічних праць поєднання принципів та загальнонаукових і спеціально-історичних методів наукової праці. Наукова новизна статті полягає в тому, що вперше реконструйовано співпрацю історика з часописом «Краківські вісті». Підсумовуючи співпрацю М. Кордуби з «Краківськими вістями», визначено ключову обставину, яка зумовила особливість його публіцистичного дискурсу. Йдеться про життя історика на окупованих нацистами теренах, що підштовхувало до зрозумілої самоцензури у виборі проблем і до певної міри визначало оціночну канву при їхньому обговоренні. З огляду на це, вчений обирає найбільш комфортні для себе теми, при висвітленні яких він міг висловлюватися максимально відверто. Такими темами стали далекі від тогочасного військового протистояння події середньовічної та ранньомодерної історії України, а також постаті визначних інтелектуалів минулого, чия культурна праця виразно контрастувала з тогочасним надміру політизованим та ідейно поляризованим громадським життям. І навіть єдиний виступ М. Кордуби стосовно біжучих подій мав виразне виховне спрямування, заохочуючи молодь віднайти себе у якісному здобутті нових знань і вмінь. Це вкотре засвідчує провідну рису журналістичного кредо визначного історика – за будь-яких обставин бути чесним зі своїм читачем, розмовляти з ним на рівних без фальшивого дидактизму. Завдяки цьому публіцистика М. Кордуби мала чималу популярність у читачьому середовищі, про що свідчать постійні перевидання його газетних текстів окремими брошурами. Цими ж рисами творчість визначного історика приваблює і наших сучасників.

Ключові слова: М. Кордуба, «Краківські вісті», наукова популяризація, громадська публіцистика, Друга світова війна.

Taras BATIUK,*orcid.org/0000-0003-4159-5226*

PhD (History), Assistant Professor,

Assistant Professor at the Department of Ukrainian History

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

(Drohobych, Lviv region, Ukraine) *tbatyuk@gmail.com*

MYRON KORDUBA – KRAKOW NEWS COLLABORATOR

The article is devoted to the peculiarities of M. Korduba's journalistic activity during the Second World War. The purpose of the article is to find out the problem-thematic priorities of the scientist's journalism, published in the columns of the Krakow News. The research methodology is based on the traditional combination of principles and general scientific and special-historical methods of historiographical work. The scientific novelty of the article is that for the first time the cooperation of the historian with the magazine «Krakow News» was reconstructed. Summing up M. Korduba's collaboration with Kraków News, the key circumstance that determined the peculiarity of his journalistic discourse was identified. The life of a historian in the Nazi-occupied territories, which led to clear self-censorship in the choice of problems, determined the assessment outline in their discussion. Therefore, the scientist chose the most comfortable topics for himself, in the coverage of which he could speak as openly as possible. Such topics ranged from the medieval military confrontations, and early modern history of Ukraine to prominent intellectuals of the past, whose cultural work contrasted with the then overly politicized and ideologically polarized public life. And even M. Korduba's only speech on current events had a clear educational direction, encouraging young people to find themselves in the qualitative acquisition of new knowledge and skills. This once again testifies to the leading feature of the journalistic credo of a prominent historian – to be honest with his reader under any circumstances, to talk to them on an equal footing without false didacticism. Due to this approach, M. Korduba's journalism was quite popular among readers, as evidenced by the constant reprints of his newspaper texts in separate brochures. By the same token, the work of a prominent historian attracts our contemporaries.

Key words: M. Korduba, «Krakow News», scientific popularization, public journalism, World War II.

Постановка проблеми. В сучасному кордубознавстві міцно утвердилося переконання, що однією з найбільш важливих складових інтелектуальної діяльності визначного історика була журналістика. Цілком слушно зауважено, що газетна публіцистика не лише становила кількісно домінуючу частину його творчої спадщини, але й відзначено ту важливу обставину, що саме на сторінках тогочасної періодики М. Кордуба активно пропагував власні політичні й історіографічні погляди, освічуючи та виховуючи сучасників у дусі ідей української національної демократії, симпатиком якої він був. З огляду на це, співпраця визначного історика з багатьма часописами кінця XIX – першої половини XX ст. стала одним із популярних сюжетів кордубіани останніх десятиліть. При цьому дослідники зазвичай фокусуються на журналістській праці М. Кордуби в редакційних колегіях найбільш знаних західноукраїнських часописів «Діло» та «Буковина», фактично залишаючи поза увагою чимало інших періодичних видань «другого» плану. Це, звісно, помітно спрощує наші уявлення про різноплановість інтелектуальних зацікавлень і громадського служіння вченого. І вже зовсім маргіналізованими на сьогодні є питання діяльності Кордуби-журналіста в роки Другої світової війни. Привертаючи увагу дослідників до цієї проблеми, нижче реконструємо співпрацю історика з найбільш авторитетним на окупованих нацистами землях часописом «Краківські вісті».

Аналіз досліджень. Проблема осмислення феномену журналістичної складової інтелектуальної біографії визначного історика, як уже йшлося вище, неодноразово артикулювалася у присвячених йому працях. Так, питання становлення Кордуби-публіциста почасти з'ясовували у своїх студіях О. Піх (Піх, 2012), В. Тельвак і В. Педич (Тельвак, Педич, 2016; Telvak, Pedych, 2021), Ю. Поліщук (Поліщук, 2019) та інші дослідники. Спеціально питанню співпраці вихованця львівської історичної школи з чоловічими західноукраїнськими часописами «Діло», «Буковина» та «Громадська думка» присвячено декілька наших розвідок (Батюк, 2013; Батюк, 2016). Втім, незважаючи на чималу зацікавленість спадщиною Кордуби-журналіста, і по сьогодні його газетна публіцистика періоду Другої світової війни перебуває на периферії історіографічного пошуку. Цим і зумовлено актуальність теми нашого дослідження.

Мета статті – з'ясувати проблемно-тематичні особливості публіцистики М. Кордуби, опублікованої на шпальтах «Краківських вістей».

Виклад основного матеріалу. Насамперед стисло охарактеризуємо видавничий феномен «Краківських вістей». Слід зауважити, що під цим титулом в окупованому нацистами Кракові виходило два споріднених тематикою і колективом співробітників українських часописи. Найдовше – протягом 1940-1945 рр. – видавався загальноінформаційний щоденник краківсько-львівського «Українського видавництва», що був неофіційним органом Українського Центрального комітету. Цей найбільш авторитетний у ті роки пресодрук був єдиною в Генеральній губернії позаурядовою щоденною газетою для українців. Іншим часописом під такою назвою був тижневик регіонального спрямування, адресований українським читачам, що проживали на теренах Лемківщини, Підляшшя і Посяння. З цими періодичними виданнями співпрацювали визначні українські поети, письменники, вчені та публіцисти, які опинилися в зоні німецької окупації (Курилишин, 2007).

М. Кордуба став співробітником щоденника «Краківські вісті» вже від початків його постання. Мотивацією співпраці з газетою для вченого була можливість оперативного оприлюднення власних творів, як також і потреба фінансового виживання в умовах воєнного безробіття, адже видання платило своїм авторам гонорари. Вповні очікувано, що кількісно найбільша частина його текстів мала історіографічний характер з виразною регіональною специфікою. Ці статті були спрямовані на «відпольщення» історичної свідомості читача, демонстрації одвічної українськості західноукраїнських теренів та змалюванні багатовікової боротьби місцевого населення за незалежність.

Згаданий історіографічний цикл започаткувала велика науково-популярна розвідка, присвячена діяльності останнього самостійного володаря Галицько-Волинської держави Болеслава-Юрія II (Кордуба, 1940). Приводом до глибшого зацікавлення постаттю цього визначного князя стало 600-ліття з дня його смерті – подія, яку М. Кордуба вирішив за необхідне пригадати читачам «Краківських вістей». Насамперед, автор змальовує контекст історичних подій, пояснюючи непросто політичну ситуацію в Галицько-Волинському князівстві після смерті правнуків короля Данила. Підсумком боротьби за їхню спадщину стала перемога Болеслава Тройденевича, який прийняв православ'я і при цій нагоді прибрав ім'я свого діда по матері Юрія. Далі автор доволі докладно аналізує взаємини нового володаря галицько-волинських теренів із потужними сусідами – німецьким орденом, Польщею за часів Локетка та Литвою. М. Кордуба показує чималу вправність

молодого тоді князя, що через систему договорів домогся безпеки для своїх володінь. Вдалою, як переконливо змальовує автор, була також церковна політика Болеслава-Юрія II, спрямована на забезпечення автономії галицької митрополичої кафедри. Втім, на цю сприятливу ситуацію вплинула зміна на польському престолі, який посів Казимир Великий. За підтримки свого шурина мадярського короля він розпочав заходи з приєднання сусідніх земель на сході. Тож коли в квітні 1340 р. Болеслав-Юрій II за загадкових обставин помер від рук невідомих отруйників, М. Кордуба вказав на причетність польського володаря до цієї трагічної для нашої державності події. У підсумку своєї розвідки автор охарактеризував давньоруського князя «дійсним та великим господарем». Для кращого розуміння читачами згаданих у тексті династичних перепитій, наприкінці статті автор додав докладну генеалогічну таблицю роду Романовичів. Стаття М. Кордуби вочевидь мала розгласити серед читачів «Краківських вістей», адже того ж року вийшла окремою брошурою у популярній видавничій серії «Минуле й сучасне».

Деякі сюжети згаданої розвідки український історик докладніше змальовував в інших публікаціях на сторінках «Краківських вістей». Так, глибшого обговорення отримали взаємини України з Німеччиною в добу середньовіччя (Кордуба, 1940а). Ця тема, поза сумнівом, була актуалізована тогочасними суспільно-політичними реаліями. Обравши собі за сюжет історичної оповіді відомі з літопису свідчення про подорож св. Маврикія з Регенсбургу до Києва з метою отримання фінансової допомоги при побудові місцевого монастиря, М. Кордуба зі значною ерудицією відтворив колорит змалюваної епохи. На багатьох прикладах автор показав, що попри тогочасні небезпеки далеких подорожей, торговельні взаємини між німецькими містами і Давньоруською державою постійно зміцнювалися на обопільну користь, що сприяло поступовому зближенню західно- та східноєвропейської культур.

Поряд із середньовічною добою, М. Кордуба на сторінках «Краківських вістей» також популяризував вибрану проблематику періоду українського модерного часу. При цьому у фокусі уваги історика перебувала найбільш голосна тогочасна подія – Хмельниччина. Маючи власний чималий козакознавчий доробок, він вкотре обрав темою оповіді регіональний аспект козацької революції. Йдеться про перебування війська Богдана Хмельницького на теренах Белзчини і Холмщини протягом жовтня-листопада 1648 р. (Кордуба, 1941). У властивій для себе ерудитській манері та з чималим

художнім талантом М. Кордуба доволі докладно змальовував тогочасні події історії Речі Посполитої, коли вона значною мірою залежала від волі козацького вождя. Нарис історика був сповнений романтики козацької звитяги, що мало б вселяти в читача надію на повернення кращих часів для українського народу, коли він знову зможе стати господарем на своїй землі. Оптимістична оптика історичної реконструкції М. Кордуби вочевидь посмакувала читачеві, адже «Українське видавництво» перевидало його нарис окремою брошурою у згадуваній науково-популярній серії «Минуле й сучасне».

Поряд із популяризацією знакових подій українського минулого, М. Кордуба опрацьовував історичну тематику також у жанрі біографістики. На відміну від попередніх сюжетів, що мали чималу часову дистанцію з читачем, героями його персоналістики на сторінках «Краківських вістей» стали діячі українства кінця XIX – першої половини XX ст. При цьому при виборі героїв своїх нарисів вчений подекуди керувався логікою національних ювілеїв. Так, в 1941 р. українська громадськість на окупованих німцями землях, попри воєнні події, відзначила 75-ліття від дня народження «батька» української історіографії Михайла Грушевського. Вочевидь, не міг попри цю дату пройти один із його найвидатніших вихованців М. Кордуба. Тривалий час тримаючи в полі зору різнопланову діяльність учителя (Тельвак, Тельвак, 2018), історик продовжив осмислення феноменальності його національного служіння. Так склалися воєнні поневіряння М. Кордуби, що в ювілейні дні він перебував якраз у Холмі, де і народився визначний історик. Тож коли холмське Українське освітнє товариство вирішило влаштувати урочисту меморіальну академію, питання про те, хто виголосить академічний виступ, вирішилося само собою. Доповідь визначного історика на тему «Михайло Грушевський як учений» стала головною подією урочистого заходу холмських українців. «Краківські вісті» так передали перебіг свята: «Наш учений проф. М. Кордуба охоче взяв участь в академії, щоб, як заявив нам, вшанувати пам'ять свого славного вчителя. Достойний прелегент у 50-хвилинному, гарному змістом і формою, рефераті яскраво змальовував постать М. Грушевського, його життя й багатогранну плодovitиу працю, не торкаючись його громадської і політично-державної діяльності» (Свято Михайла Грушевського в Холмі, 1941).

Поряд із інформацією про меморіальну академію, тижневик «Краківські вісті» познайомив свого читача з головними тезами виступу М. Кордуби.

Він був складений відповідно до логіки життєпису самого М. Грушевського, викладеної у його «Автобіографії» 1926 р. (Кордуба, 1941а). Галицький історик стисло, але водночас містко охарактеризував головні віхи творчого шляху та громадської діяльності автора «Історії України-Руси». З певною зрозумілою ідеалізацією героя своєї доповіді він змалював невтомну жертвовність його національного служіння від перших кроків у науці і до трагічних днів московського заслання. При цьому акцент було зроблено на роках Української революції, коли М. Грушевський з дослідника історії перетворився на її активного творця. Цікаво, що чудово знаючи політичні реалії тієї доби, М. Кордуба пішов за тогочасною міфологічною традицією та атестував голову Центральної Ради «президентом Української народної республіки». Зробив він це, вочевидь, з метою додати авторитетності очолюваній М. Грушевським інституції. Загалом же, цілий нарис було просякнuto глибокою учнівською симпатією, яка передавалася й читачеві.

Постать ще одного відомого наддніпрянського діяча, якого доля закинула до Холма, потрапила у поле уваги Кордуби-публіциста. Йдеться про доброго приятеля й колегу на освітянській ниві батька М. Грушевського Феофана Лебединцева – засновника та першого редактора журналу «Київська старовина». Пригадаємо, що вперше на потребі повернення постаті знаного діяча до національного пантеону М. Кордуба наголосив на сторінках газети «Діло» ще у міжвоєнний час (Батюк, 2015). На шпальтах «Краківських вістей» дослідник вкотре обрав цікаву для читача регіональну оптику, здійснивши спробу всебічної реконструкції малознаного холмського періоду життя Ф. Лебединцева. При цьому М. Кордубі присвячувала ідея переосмислити утверджену в історіографічній традиції інтерпретацію років, проведених визначним представником українофілів XIX ст. у Холмі, показавши сучасникам культурно-національний характер служіння редактора «Київської старовини» на споконвічно українських теренах. На жаль, твердить історик, посада чиновника імперської освітньої системи, спрямованої на русифікацію національних окраїн, довгий час перешкоджала дослідникам коректно реконструювати пов'язані з Холмщиною роки життя Ф. Лебединцева.

Реалізуючи свій намір, М. Кордуба на підставі багатьох джерел з польських архівів доводить, що служба в імперській освітній адміністрації була для Ф. Лебединцева доволі зручною ширмою, яка давала можливість втілювати у життя

суто українські культурні проекти. На підтвердження свого припущення, дослідник наводить малознані широкому загалу факти налагодження Ф. Лебединцевим тісних контактів з чоловічими українськими діячами у Східній Галичині; його ініціативи з заміни польських підручників для народних шкіл саме на українські, а не російські; зрештою, протегування на вчительські посади свідомих свого національного служіння педагогів (Кордуба, 1943). Названі обставини, підсумовує М. Кордуба, повинні врешті підштовхнути дослідників до написання академічної біографії Ф. Лебединцева, яка поверне першого редактора «Київської старовини» до національного пантеону поряд із його колегами М. Драгомановим, П. Кулішем та В. Антоновичем.

Тогочасну увагу Кордуби-журналіста привертати не тільки персоналії визначних українських діячів XIX ст., також постаті сучасників і приятелів історика, які зробили помітний внесок в сучасну йому українську культуру, але передчасно завершили свій земний шлях. На сторінках «Краківських вістей» визначний історик познайомив українську громадськість з національним служінням визначного буковинця Василя Сімовича. Безпосереднім приводом до написання статті стала його передчасна смерть в березні 1944 р. Оскільки М. Кордубу з В. Сімовичем пов'язували тривалі у часі товариські взаємини, його меморіальна стаття була сповнена цінних для сучасних дослідників спостережень. Про мемуарний характер тексту говорить і його підназва – «Жмут спогадів».

У цьому нарисі М. Кордуба сфокусувався на буковинському періоді життя та творчості В. Сімовича, коли вони разом працювали у Другій утравквістичній гімназії Чернівців. Героя студії колега атестує одним із типових представників західноукраїнської інтелігенції, що на зламі XIX-XX ст., подібно до самого М. Кордуби, переїздили до сильно румунізованої Буковини для розбудови національного життя. Протягом перших років, як згадує автор нарису, молодому педагогу було складно, адже багато зусиль доводилося витратити на переконання місцевих українців у необхідності послуговуватися власною мовою та плекати рідну культуру. Втім, товариська постава та наполеглива праця В. Сімовича принесли бажаний ефект, перетворивши його на одного з найбільш авторитетних у громадському житті Буковини діячів. Повагу талановитому педагогу додала й плідна співпраця зі знаним у краї професором Чернівецького університету Степаном Смаль-Стоцьким. Наслідками їхньої творчої кооперації стали важливі для українського мовознавства

наукові праці В. Сімовича, які принесли йому докторський ступінь.

Зламною подією для молодого вченого, подібно як і для самого М. Кордуби, став вибух Першої світової війни та стрімка румунська окупація Буковини, що змусило їх залишити цей гостинний край. Незважаючи на те, що війна розкидала приятелів по різних куточках Австро-Угорської держави, їхні долі надалі тісно перепліталися, адже український визвольний рух гостро потребував кадрів свідомої національних завдань інтелігенції. Тож і надалі М. Кордуба пліч-о-пліч із В. Сімовичем налагоджували культурно-просвітницьку працю у німецьких таборах військовополонених наддніпрянців, розбудовували Західноукраїнську народну республіку, а також у міжвоєнний час обстоювали національні права українців перед польськими окупантами східногалицьких теренів. Тому передчасна смерть давнього приятеля, підсумовує свій біографічний нарис М. Кордуба, є важкою втратою для небагатого на подвижників українського суспільства (Кордуба, 1944).

Крім суто історичних сюжетів, М. Кордуба знайомив читачів «Краківських вістей» з особливостями походження місцевої топоніміки. Приводом для цього стала стаття В. Островського «Чергові завдання Холмщини», в якій автор при з'ясуванні етимології топоніму «Підляшшя» охарактеризував його як штучне термінологічне утворення і на цій підставі висловився за усунення з наукового дискурсу і повсякденного вжитку та заміною топонімом «Холмщина». Маючи фундаментальний доробок у галузі історичної топоніміки, М. Кордуба аргументовано заперечив цю тезу. Відтворивши генезу топоніму «Підляшшя», вчений переконливо довів історичну та географічну доцільність його використання (Кордуба, 1940b).

Зрештою, у тогочасному творчому доробку Кордуби-публіциста присутнє обговорення актуальних проблем життя української громади, а саме її молодіжної частини. Так, в 1941 р. значний резонанс отримала культурно-освітня ініціатива групи українських інтелектуалів, що її заініціював визначний історик. Йдеться про допис на сторінках «Краківських вістей» під заголовком «Заклик українських учених до української високошкільної молоді», підписантами якого, поряд із М. Кордубою, були Б. Лепкий, І. Зілинський, І. Раковський, І. Фещенко-Чопівський і С. Шухевич. Ці діячі наголошували, що трагічні події війни накладають особливу відповідальність на студіюючу частину українського громадянства. В «Заклику» наголошується, що нові виклики спонукають молодь до усвідомлення національного обов'язку – з особли-

вою наполегливістю здобувати «основне фахове, теоретичне й практичне знання». Деталізуючи цей «перший національний обов'язок української молоді», старші діячі українства пояснювали: «Добро нашого народу вимагає, щоб ви були як слід освічені й підготовані зайняти місця культурних народних робітників, бо народ без належно вишколених працівників, без світлих, розумних провідників, заступників та оборонців – як доказує історія – легко може стати народом рабів і паріїв» (Кордуба, Зілинський, Лепкий, 1941).

Не менш важливим національним обов'язком молоді М. Кордуба та його однодумці вповні виправдано вважали національну консолідацію, відсутність якої найбільш дошкульно відчувалася в роки світового збройного протистояння. Реагуючи на цей виклик, автори «Записки» з чималим запалом наголошували: «Закликаємо вас: Будьте об'єднуючі й об'єднані, будівничі, а не розбивачі! Будьте здібні до розумової злагоди й згоди, в ім'я єдності й соборності нашого народу й відкидайте міжусобиці й демагогію! Бо теперішній час вимагає не роздроблення й розбиття, а національної одноцілої єдності! Ви обов'язані проголосити та власним прикладом здійснити велике гасло, спільне й обов'язуюче тепер для всіх, хто називає себе українцем: «Добро українського народу понад усе – понад особисті, гурткові й партійні інтереси!» (Кордуба, Зілинський, Лепкий, 1941: 2). Важливо, що ці актуальні для тогочасного українства слова прозвучали саме з такої авторитетної трибуни, як «Краківські вісті», що мала найбільшу за охопленням читацьку аудиторію на окупованих німцями землях.

Висновки. Підсумовуючи співпрацю М. Кордуби з «Краківськими вістями», насамперед вкажемо на ключову обставину, яка визначила особливість його публіцистичного дискурсу. Йдеться про життя історика на окупованих нацистами теренах, що підштовхувало до зрозумілої самоцензури у виборі проблем і до певної міри визначало оціночну канву при їхньому обговоренні. З огляду на це, вчений обирав найбільш комфортні для себе теми, при висвітленні яких він міг висловлюватися максимально відверто. Такими темами стали далекі від тогочасного військового протистояння події середньовічної та ранньомодерної історії України, а також постаті визначних інтелектуалів минулого, чия культурна праця виразно контрастувала з тогочасним надміру політизованим та ідейно поляризованим громадським життям. І навіть єдиний виступ М. Кордуби стосовно біжучих подій мав виразне виховне спрямування, заохочуючи молодь віднайти себе у якісному

здобутті нових знань і вмінь. Це вкотре засвідчує провідну рису журналістичного кредо визначного історика – за будь яких обставин бути чесним зі своїм читачем, розмовляти з ним на рівних без фальшивого дидактизму. Завдяки цьому публі-

цистика М. Кордуби мала чималу популярність у читацькому середовищі, про що свідчать постійні перевидання його газетних текстів окремими брошурами. Цими ж рисами творчість визначного історика приваблює і наших сучасників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батюк Т. Біографістика в історіографічній спадщині Мирона Кордуби. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія*. 2015. Вип. 2. Ч. 3. С. 106–110.
2. Батюк Т. Мирон Кордуба та газета "Діло": особливості співпраці. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2016. Вип. 15. С. 5-10.
3. Батюк Т. Співпраця Мирона Кордуби з газетою «Буковина». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2013. Вип. 20. С. 147-151.
4. Кордуба М. Богдан Хмельницький у Белзчині і Холмщині (в жовтні й листопаді 1648 р.). *Краківські вісті*. 1941. Чис. 122. С. 3; Чис. 123. С. 3; Чис. 124. С. 3; Чис. 126. С. 3; Чис. 127.
5. Кордуба М. Болеслав-Юрій II: останній самостійний володар Галицько-Волинської держави : з нагоди 600-ліття його смерті. *Краківські вісті*. 1940. Чис. 52. С. 6-7; Чис. 53. С. 4-5; Чис. 54. С. 4-5; Чис. 55. С. 4-5.
6. Кордуба М. Василь Сімович на Буковині (Жмут споминів). *Краківські вісті*. 1944. Ч. 62. С. 3-4.
7. Кордуба М. Діяльність Теофана Лебединцева в Холмщині (До історії шкільництва на українських землях). *Краківські вісті*. 1943. Ч. 188. С. 3; Ч. 190. С. 5; Ч. 191. С. 3; Ч. 192. С. 3.
8. Кордуба М. Київ і Регенсбург : (сторінка з давніх взаємин України з Німеччиною). *Краківські вісті*. 1940а. Чис. 85. С. 4-5.
9. Кордуба М. Холмщина і Підляшшя. *Краківські вісті*. 1940б. Чис. 58. С. 4-5.
10. Кордуба М., Зілинський І., Лепкий Б. та ін. До високошкільної української молоді. *Краківські вісті*. 1941. Чис. 62. С. 1.
11. Кордуба М. Михайло Грушевський. *Краківські вісті. Тижневик*. 1941а. Ч. 39. С. 5-6.
12. Курилишин К. *Українська легальна преса періоду німецької окупації (1939-1944)*. Т. 1 Львів, 2007. 640 с.
13. Піх О. *Мирон Кордуба (1876–1947)*. Львів, 2012. 72 с.
14. Поліщук Ю. А. *Мирон Кордуба як історіограф, археограф і джерелознавець*. Черкаси : Вид. Ю. Чабаненко, 2019. 274 с.
15. Свято Михайла Грушевського в Холмі з нагоди 75-ліття його народин. *Краківські вісті*. 1941. Ч. 226. С. 5.
16. Тельвак В., Педич В. *Львівська історична школа Михайла Грушевського*. Львів: Світ, 2016. 440 с.
17. Тельвак В. В., Тельвак В. П. Михайло Грушевський в історіографічній спадщині Мирона Кордуби. *Проблеми гуманітарних наук*. 2018. Вип. 42. С. 118-142.
18. Telvak V., Pedych V., Telvak V. Historical school of Mykhailo Hrushevsky in Lviv: formation, structure, personal contribution. *Studia Historiae Scientiarum*. 2021. Vol. 20. P. 239–261.

REFERENCES

1. Batiuk T. Biografistyka v istoriografichnii spadshchyni Myrona Korduby [Biography Studies in historiographical heritage of Myron Korduba]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Istorii*. 2015. Vyp. 2. Ch. 3. S. 106–110. [In Ukrainian].
2. Batiuk T. Myron Korduba ta hazeta "Dilo": osoblyvosti spivpratsi [Myron Korduba and the journal «Dilo»: particularity of cooperation]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. 2016. Vyp. 15. S. 5-10. [In Ukrainian].
3. Batiuk T. Spivpratsia Myrona Korduby z hazetoiu "Bukovyna" [Myron Korduba's cooperation with the newspaper "Bucovina"]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia"*. 2013. Vyp. 20. S. 147-151. [In Ukrainian].
4. Korduba M. Bohdan Khmelnytskyi u Belzchyni i Kholmshchyni (v zhovtni y lystopadi 1648 r.) [Bohdan Khmelnytsky in Belzchyna and Kholmshchyna (October and November 1648)]. *Krakovski visti*. 1941. Chys. 122. S. 3; Chys. 123. S. 3; Chys. 124. S. 3; Chys. 126. S. 3; Chys. 127. [In Ukrainian].
5. Korduba M. Boleslav-Yurii II: ostannii samostiinyi volodar Halytsko-Volynskoi derzhavy : z nahody 600-lithia yoho smerty [Boleslav-Yuri II: the last independent ruler of the Galicia-Volyn state: on the occasion of the 600th anniversary of his death]. *Krakovski visti*. 1940. Chys. 52. S. 6-7; Chys. 53. S. 4-5; Chys. 54. S. 4-5; Chys. 55. S. 4-5. [In Ukrainian].
6. Korduba M. Vasyl Simovych na Bukovyni (Zhmut spomyniv) [Vasyl Simovych in Bukovyna (A handful of memories)]. *Krakovski visti*. 1944. Ch. 62. S. 3-4. [In Ukrainian].
7. Korduba M. Diialnist Teofana Lebedyntseva v Kholmshchyni (Do istorii shkilnytstva na ukrainskykh zemliakh) [The activities of Teofan Lebedintsev in the Kholm region (On the history of schooling in the Ukrainian lands)]. *Krakovski visti*. 1943. Ch. 188. S. 3; Ch. 190. S. 5; Ch. 191. S. 3; Ch. 192. S. 3. [In Ukrainian].
8. Korduba M. Kyiv i Rehensburh : (storinka z davnykh vziemyn Ukrainy z Nimechchynoiu) [Kyiv and Regensburg: (page from Ukraine's long-standing relations with Germany)]. *Krakovski visti*. 1940a. Chys. 85. S. 4-5. [In Ukrainian].
9. Korduba M. Kholmshchyna i Pidliashshia [Kholmshchyna and Podlasie]. *Krakovski visti*. 1940b. Chys. 58. S. 4-5. [In Ukrainian].
10. Korduba M., Zilynskiy I., Lepkyi B. ta in. Do vysokoshkilnoi ukrainskoi molodi [To high school Ukrainian youth]. *Krakovski visti*. 1941. Chys. 62. S. 1. [In Ukrainian].

-
11. Korduba M. Mykhailo Hrushevskiy [Mykhailo Hrushevskiy]. *Krakivski visti*. Tyzhnevyyk. 1941a. Ch. 39. S. 5-6. [In Ukrainian].
  12. Kurylyshyn K. *Ukrainska lehalna presa periodu nimetskoï okupatsii (1939-1944) [Ukrainian legal press of the period of German occupation (1939-1944)]*. T. 1 Lviv, 2007. 640 s. [In Ukrainian].
  13. Pikh O. *Myron Korduba (1876–1947) [Myron Corduba (1876–1947)]*. Lviv, 2012. 72 s. [in Ukrainian].
  14. Polishchuk Yu. A. *Myron Korduba yak istoriohraf, arkeohraf i dzherelezhnavets [Myron Korduba as a historian, archeographer and source researcher]*. Cherkasy : Vyd. Yu. Chabanenko, 2019. 274 s. [in Ukrainian].
  15. Sviato Mykhaila Hrushevskoho v Kholmï z nahody 75-littia yoho narodyn [Michael Hrushevsky's holiday in Kholm on the occasion of the 75th anniversary of his birth]. *Krakivski visti*. 1941. Ch. 226. S. 5. [In Ukrainian].
  16. Telvak V., Pedych V. *L`vivs`ka istory`chna shkola My`xajla Grushevs`kogo [Lviv Historical School of Mykhailo Hrushevsky]*. Lviv: Svit, 2016. 440 s. [In Ukrainian].
  17. Telvak V.V., Telvak V.P. My`xajlo Grushevs`ky`j v istoriografichnij spadshhy`ni My`rona Korduby` [Mykhailo Hrushevsky in the historiographical heritage of Myron Korduba]. *Problemy`gumanitarny`x nauk : zbirny`k naukovy`x prac`Drogoby`cz`kogo derzhavnogo pedagogichnogo universy`tetu imeni Ivana Franka. Seriya «Istoriya»*. 2018. Vyp. 42. P. 118-142. [In Ukrainian].
  18. Telvak V., Pedych V., Telvak V. Historical school of Mykhailo Hrushevsky in Lviv: formation, structure, personal contribution. *Studia Historiae Scientiarum*. 2021. Vol. 20. P. 239–261.